

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Kopija
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai
Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komiteto biurui

2026 m. rugsėjo 21 d.

INVESTORS' FORUM SIŪLYMAS DĖL PLONOSIOS KAPITALIZACIJOS TAISYKLIŲ

Asociacija „Investors' Forum“ (toliau – Asociacija), vienijanti Lietuvoje veikiančius investuotojus ir siekianti skaidrios, konkurencingos bei prognozuojamos verslo aplinkos, siūlo iš naujo įvertinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1575 patvirtintose Pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklėse įtvirtinto kontroliuojamo skolinto kapitalo ir fiksuoto kapitalo 4:1 santykio ribojimo (toliau – Plonosios kapitalizacijos taisyklė) reikalingumą.

Asociacija kartu su Lietuvos verslo bendruomene, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje išsiskelbtą tikslą įgyvendinti priemones mokestinei verslo aplinkai gerinti, laikosi nuomonės, jog galiojanti Plonosios kapitalizacijos taisyklė yra praradusi savo paskirtį, nepagrįstai apsunkina verslo finansavimo sprendimus ir mažina visos Lietuvos patrauklumą investicijoms.

Plonosios kapitalizacijos taisyklė riboja ekonomiškai pagrįstą investicinių projektų finansavimą skolintomis lėšomis, nors jų pirminis tikslas šiandien yra užtikrinamas kitomis nacionalinėje teisėje įgyvendintomis kovos su mokesčių vengimu priemonėmis. Nuo 2019 m. Lietuvoje taikoma Pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMI) 30¹ straipsnyje įtvirtinta palūkanų sąnaudų ribojimo pagal apmokestinamąjį EBITDA taisyklė, įvesta įgyvendinant Tarybos direktyvą (ES) 2016/1164 (ATAD). Greta jos taikomos sandorių kainodaros taisyklės, PMI 11 straipsnio 8 dalyje įtvirtinta bendroji antivengiminė taisyklė, Mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) 69 straipsnyje nustatytas turinio prieš formą principas ir kiti pelno mokesčio bazės apsaugos mechanizmai.

Praktikoje tai reiškia, kad Lietuvos įmonės ir investuotojai susiduria su papildomais ribojimais, kurių daugeliu atvejų nebepateisina nei fiskaliniai, nei mokesčių administravimo interesai. Ypač neigiamas poveikis pasireiškia kapitalui imliuose sektoriuose (pvz. pramonės, energetikos), kuriuose finansavimas skolintomis lėšomis yra įprasta ir ekonomiškai būtina verslo plėtros sąlyga.

Dėl aukščiau įvardintų priežasčių Lietuva praranda naujas investicijas konkurencinėje kovoje su kitomis valstybėmis, siūlančiomis aiškesnę ir mažiau perteklinę mokestinę aplinką, o ir veikiantis verslas yra priverstas pergaltoti savo tolimesnes investicijas Lietuvoje.

Atsisakius perteklinių ribojimų ir palikus veikti Europos Sąjungos teisės reikalavimus atitinkantį palūkanų atskaitymo ribojimo mechanizmą, būtų pašalintas reguliavimo dubliavimas, sumažinta administracinė našta, sustiprintas Lietuvos investicinis ir mokestinis konkurencingumas ir pasiųstas aiškus signalas verslo bendruomenei, kad Lietuva siekia būti moderni, investicijoms atvira ir augimą skatinanti valstybė.

Atsižvelgiant į aukščiau paminėtą, Asociacija prašo įvertinti pateikiamą detalią analizę, siūlomus veiksmus bei juos pagrindžiančius argumentus.

1. Dabartinis reguliavimas ir jo reikšmingas persidengimas

1.1. Plonosios kapitalizacijos taisyklė

Pagal Plonosios kapitalizacijos taisyklę Lietuvos įmonės iš susijusio asmens (kontroliuojančio skolinio) gautos paskolos dalis, viršijanti skolinio kapitalo ir nuosavo kapitalo santykį 4:1, laikoma kontroliuojamu skolinu kapitalu. Su viršijančia dalimi susijusios palūkanos nepripažįstamos leidžiamais atskaitymais pelno mokesčio tikslais, nebent įmonė įrodo, kad tokia pati paskola tokiomis pačiomis sąlygomis būtų suteikta nepriklausomų asmenų. Taisyklė apima ne tik tiesioginį akcininko ar grupės įmonės finansavimą, bet ir trečiųjų asmenų finansavimą, užtikrintą kontroliuojančio asmens garantija arba laidavimu.

Ši taisyklė buvo sukurta ir patvirtinta 2003 m., kai Lietuvos mokesčių sistemoje (ir ne tik Lietuvos) dar nebuvo EBITDA palūkanų ribojimo taisyklės (žr. žemiau). Jos konstrukcija remiasi metų pabaigos atskiros įmonės balansu, kuris yra rengiamas ne pagal PMĮ įtvirtintas nuostatas, bet pagal finansinės apskaitos principus bei formaliu nuosavo ir skolinio kapitalo klasifikavimu, todėl jautriai reaguoja į cikliško verslo nuostolius, apskaitinius nuosavo kapitalo svyravimus, skirtingą investicinių projektų stadiją ir atskirų verslo grupių finansavimo organizavimą (verslo finansavimas per nuosavą kapitalą ar akcininko paskolas ar bankų paskolas).

Papildomai atkreipiame dėmesį, kad Plonosios kapitalizacijos taisyklės taikymas Lietuvos juridiniams asmenims ir užsienio įmonių nuolatinėms buveinėms Lietuvoje praktikoje gali lemti nevienodą mokesčių vertinimą. Užsienio įmonių nuolatinės buveinės Lietuvoje paprastai neturi pareigos rengti atskiros nuolatinės buveinės balanso, kuris yra būtinas 4:1 skolinio ir nuosavo kapitalo santykio testui taikyti. Todėl ši taisyklė realiai ir sistemiškai taikoma Lietuvos įmonėms, tačiau gali būti netaikoma analogišką veiklą Lietuvoje vykdančioms užsienio įmonių nuolatinėms buveinėms. Toks skirtumas kelia klausimų dėl reguliavimo neutralumo, proporcingumo ir suderinamumo su Europos Sąjungos teisėje įtvirtintais įsisteigimo laisvės bei nediskriminavimo principais.

Iki 2003 m. PMĮ palūkanų sąnaudų atskaitymo iš esmės neribojo, o šį esminį ribojimą – kontroliuojamo skolinio kapitalo ir fiksuoto kapitalo 4:1 santykį – įtvirtino poįstatyminis aktas, priimtas pagal PMĮ 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą įgaliojimą. Toks reguliavimo modelis kelia klausimą dėl teisės aktų hierarchijos ir reguliavimo aiškumo: kai poįstatyminiu aktu nustatomas esminis, apmokestinamąjį pelną tiesiogiai mažinantis ribojimas, tikslinga svarstyti, ar toks ribojimas neturėtų būti įtvirtintas pačiame įstatyme.

1.2. EBITDA taisyklė

Įgyvendinant 2016 m. liepos 12 d. Tarybos direktyvos (ES) 2016/1164, kuria nustatomos kovos su mokesčių vengimo praktika, tiesiogiai veikiančia vidaus rinkos veikimą, taisyklės (Kovos su mokesčių vengimu direktyva arba ATAD), nuo 2019 m. Lietuvoje įsigaliojo PMĮ 30¹ str. – bendra palūkanų sąnaudų ribojimo taisyklė (EBITDA taisyklė). Pagal ją grynosios palūkanų sąnaudos atskaitomos iki didesnės iš dviejų ribų: 3 mln. Eur (de minimis, taikoma vienai įmonei arba bendrai visai Lietuvos įmonių grupei) arba 30 % apmokestinamojo EBITDA (taikoma vienai įmonei arba bendrai visai Lietuvos įmonių grupei).

EBITDA taisyklė yra orientuota ne į atskiros įmonės skolos ir nuosavo kapitalo santykį, o į įmonės arba Lietuvos įmonių grupės gebėjimą generuoti apmokestinamąjį pelną prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją. Toks reguliavimas apima tiek susijusių, tiek nesusijusių kreditorių finansavimą ir apsaugo pelno mokesčio bazę nepriklausomai nuo skolinio sąsajų su skolininku.

Pažymėtina, kad EBITDA taisyklė taikoma ne tik Lietuvos juridiniams asmenims, bet ir užsienio vienetų nuolatinėms buveinėms Lietuvoje, išskyrus užsienio finansų įstaigų ir draudimo įmonių nuolatinės buveinės Lietuvoje. Todėl ši taisyklė užtikrina platesnį ir neutralesnį palūkanų sąnaudų ribojimo mechanizmą, kuris yra siejamas su Lietuvoje apmokestinamu veiklos rezultatu, o ne su formaliu atskiros juridinio asmens balanse apskaityto skolinio ir nuosavo kapitalo santykiu.

1.3. Kelių savarankiškų testų taikymas

Atitinkamai, pagal dabartinį mokestinį reguliavimą tie patys verslo finansavimo kaštai gali būti vertinami pagal EBITDA, Plonosios kapitalizacijos ir sandorių kainodaros taisykles. Net jeigu gauta paskola iš susijusio asmens atitinka rinkos sąlygas (sandorių kainodaros taisykles), finansavimas turi aiškų ekonominį tikslą ir kreditorius palūkanas apmokestina Lietuvoje, skolininkui vis tiek gali tekti taikyti papildomą palūkanų sąnaudų atskaitymo ribojimą pagal Plonosios kapitalizacijos taisyklę. Tai reiškia, kad tos pačios finansavimo sąnaudos turi būti įvertintos pagal tris savarankiškus testus, o ne pagal vieną nuoseklų vertinimą.

Toks kumuliatyvus trijų taisyklių taikymas ypač problemiškas nuostolingais metais: dėl nuostolių mažėja nuosavas kapitalas ir EBITDA, todėl abu ribojimai vienu metu tampa griežtesni būtent tada, kai verslui labiausiai reikia finansavimo veiklos tęstinumui, apyvartiniam kapitalui ar investicinio projekto užbaigimui užtikrinti.

2. Teisiniai argumentai

2.1. Specialiosios taisyklės tikslas turi išlikti piktnaudžiavimo prevencija

Plonosios kapitalizacijos taisyklė istoriškai buvo kuriama kaip priemonė prieš dirbtinį pelno perkėlimą paskolomis, ypač tarp skirtingų jurisdikcijų, kurios turi skirtingus nominalius arba efektyvius pelno mokesčio tarifus. Mokesčių vengimo doktrinoje yra aiškiai įtvirtinti esminiai mokesčių vengimo požymiai: mokestinės naudos siekis, ekonominio pagrįstumo stoka ir formos neatitiktis turiniui. Ekonomiškai bei komerciškai pagrįstas finansavimas, skolinų lėšų panaudojimas įprastinei veiklai ir pajamoms uždirbti, neturėtų būti automatiškai prilyginamas mokestiniam piktnaudžiavimui vien dėl skolino ir nuosavo kapitalo santykio perviršio atskiros įmonės balanse.

Lietuvos administracinių teismų praktikoje nagrinėtas 4:1 santykio ir piktnaudžiavimo vertinimo santykis. Bylose Nr. eA-1881-556/2015 ir eA-305-438/2018 akcentuota sandorio ekonominių aplinkybių reikšmė, o byloje Nr. eP-42-575/2019 procesas buvo atnaujintas dėl galimo nukrypimo nuo ankstesnės praktikos. Atsižvelgiant į nevienodai interpretuojamą praktiką, teisinį tikrumą geriausiai užtikrintų aiškus teisėkūros sprendimas.

2.2. „Tokios pačios paskolos“ įrodinėjimo testas praktiškai neveikia

VMI parengtame PMĮ komentare, tyrimų bei patikrinimų praktikoje išimtis siejama ne vien paskolos iš susijusio asmens sąlygų atitikimu rinkos sąlygoms, bet ir su įrodymu, kad tas pats skolininkas būtų gavęs tokio pat dydžio paskolą tokiu pat terminu, grąžinimo grafiku, užtikrinimo priemonėmis, netesybomis ir kitomis sąlygomis. Toks tapatumo standartas neatitinka kredito rinkoje susiformavusios praktikos bei sandorių kainodaros palyginamumo logikos. Teikiant finansavimo pasiūlymą nepriklausomi finansuotojai analizuoja daugybę aspektų. Pavyzdžiui, jie vertina konkretų skolininką, paskolos sumą, terminą, mokėjimo grafiką, užtikrinimo priemones, skolininko mokumą, jo kredito reitingą, palyginamuosius sandorius, konkrečią dieną susiformavusią situaciją finansų rinkose, savo jau turimą kredito portfelį ir pan.

Praktikoje dažnas atvejis, kad net pateikus VMI bankų pasiūlymus, arba skolininko kredito reitingo analizę, obligacijų palyginamųjų sandorių paiešką, arba Lietuvos banko statistiką arba vidinius palyginamuosius sandorius VMI gali inicijuoti mokestinį ginčą dėl formalaus finansavimo sąlygų tapatumo. Verslui tokia įrodinėjimo našta yra brangi, retrospektyvi ir sunkiai prognozuojama. Ji nukreipia verslo išteklius į dokumentų rengimą bei ginčus, nors esminiai klausimai turėtų būti gauto finansavimo ekonominis pagrįstumas ir atitikimas rinkos sąlygoms.

2.3. Teisinis tikrumas ir proporcingumas

Mokesčių sistema turi leisti mokesčių mokėtojui finansavimo sprendimo momentu pagrįstai numatyti mokestines pasekmes. Kai palūkanų sąnaudų atskaitymas mokesčių tikslais priklauso nuo hipotetinio įrodymo, kurio pakankumą VMI vertins po kelerių metų, taisyklė neatlieka ex-ante elgesį nukreipiančios funkcijos. Teisinio tikrumo problema ypač ryški, kai VMI viešas komentaras plečia ar detalizuoja poįstatyminės taisyklės sąlygas, pavyzdžiui, laidavimą prilygina garantijai ar nustato papildomus finansavimo sandorių identiškumo kriterijus.

Proporcingumo požiūriu papildomas automatinis palūkanų sąnaudų atskaitymo ribojimas taikant Plonosios kapitalizacijos taisyklę turi būti atskirai pagrįstas ypač tais atvejais, kai palūkanų pajamos faktiškai įtraukiamos į Lietuvos įmonės apmokestinamąjį pelną, finansavimo sandoris atitinka rinkos sąlygas, finansavimas turi aiškų komercinį tikslą ir nėra dirbtinio pelno perkėlimo. Tokiais atvejais pelno perkėlimo ar piktnaudžiavimo rizika yra nykstamai maža.

3. Ekonominiai ir finansiniai argumentai

3.1. Kapitalo kaina ir investicijų atsipirkimas

Palūkanų neatskaitymas pagal Plonosios kapitalizacijos taisyklę padidina efektyvų pelno mokesčio tarifą ir finansavimo kainą. Kapitalui imliuose projektuose tai mažina investicinio projekto grynąją dabartinę vertę, ilgina investicijų atsipirkimą ir gali net pakeisti investicinį sprendimą (pvz. priimti sprendimą neinvestuoti į Lietuvos ekonomiką, o investuoti į kitos valstybės ekonomiką, kur nėra tokių ribojančių taisyklių). Neigiamas poveikis nėra vien teorinis: verslo praktikoje akcininko, susijusio asmens paskola dažnai yra vienintelis finansavimo instrumentas iki bankinio finansavimo gavimo, ypač gamybos, alternatyvios energetikos, infrastruktūros, technologijų, logistikos ir nekilnojamojo turto projektuose.

VMI griežtas reikalavimas vietoj skolinto kapitalo naudoti nuosavą kapitalą nėra neutralus. Įstatinio kapitalo didinimas ir mažinimas reikalauja laiku imlių teisinių procedūrų, registravimo, kreditorių apsaugos veiksmų ir mažiau lanksčiai prisitaiko prie investicinio projekto pinigų srautų. Skolintas kapitalas leidžia finansavimą didinti ar grąžinti pagal faktinį poreikį ir centralizuoti verslo likvidumą.

3.2. Mokestinės asimetrijos ir padidėjusios finansavimo naštos rizika

Kai palūkanų gavėjas atitinkamas pajamas įtraukia į Lietuvoje apmokestinamąjį pelną, tačiau paskolos gavėjui palūkanų sąnaudų atskaitymas paneigiamas, Lietuvos įmonių grupės lygmeniu susidaro mokestinė asimetrija ir padidėja bendra finansavimo mokestinė našta.

3.3. Poveikis mažai atvirai ekonomikai

Mažoje atviroje ekonomikoje kapitalo prieinamumas yra svarbi šalies konkurencingumo sąlyga. Tarptautiniai empiriniai tyrimai rodo, kad palūkanų ribojimo taisyklės gali mažinti įmonių finansinį svertą, tačiau tyrimų apie jų poveikį įmonėms mažose atvirose ekonomikose yra mažiau, o jų rezultatai nėra vienareikšmiai. Būtų naudinga įvertinti, ar papildoma Plonosios kapitalizacijos taisyklė, taikoma greta EBITDA taisyklės, sukuria fiskalinę naudą, viršijančią jos administracines, teises ir ekonomines sąnaudas. Iš kitos pusės, tokį tyrimą gali būti sudėtinga atlikti dėl informacijos ribotumo (pvz. sudėtinga identifikuoti ar paskola buvo gauta iš susijusio ar nepriklausomo asmens, ar ji buvo garantuota akcininko ir pan.)

3.4. Administracinė našta ir ginčų kaina

Dabartinis verslo finansavimo mokestinis reguliavimas sukuria keturias sąnaudų grupes: 1) kasmetinius dviejų rūšių palūkanų sąnaudų atskaitymo ribojimų skaičiavimus; 2) identiškų nepriklausomų finansavimo pasiūlymų rinkimą; 3) finansavimo sandorių kainodaros dokumentavimą; 4) mokestinių tyrimų, ginčų ir teisminių procesų kaštus. Prie jų dar prisideda vadovų laikas, reputacinė rizika ir neapibrėžtumas dėl finansinių ataskaitų bei investicijų modelių teisingumo.

VMI viešai pateikta informacija, cituota verslo žiniasklaidoje, rodo aktyvų Plonosios kapitalizacijos taisyklės taikymo tinkamumo tikrinimą. Tai patvirtina, kad norma nėra vien teorinė. Tačiau kontrolės intensyvumas savaime neįrodo reguliavimo efektyvumo: svarbu papildomai vertinti VMI apskaičiuotą ir sumokėtą pelno mokestį, mokestinių ginčų baigtį, administravimo sąnaudas ir alternatyvų išteklių panaudojimą didesnės rizikos srityse.

4. Kitų ES valstybių praktika po EBITDA taisyklės įvedimo

ES valstybių palūkanų atskaitymo taisyklių analizė (Priedas Nr.1) rodo, kad vieningo palūkanų atskaitymo modelio nėra: dalis ES valstybių įmonės balanse apskaityto skolinio ir nuosavo kapitalo santykiu grįstas palūkanų sąnaudų atskaitymo taisyklės panaikino, dalis prie EBITDA taisyklių perėjo dar iki Kovos su mokesčių vengimu direktyvos (ATAD), o kai kurios išlaikė kelis lygiagrečius mechanizmus. ATAD nustato minimalų apsaugos lygį ir leidžia papildomas tikslines priemones, tačiau neįpareigoja išlaikyti įmonės balanse apskaityto skolinio ir nuosavo kapitalo santykiu grįstas palūkanų sąnaudų atskaitymo taisykles. Todėl tai yra nacionalinės mokesčių politikos pasirinkimas, kurį būtina pagrįsti proporcingumo ir veiksmingumo vertinimu. Tačiau jeigu šios taisyklės nėra proporcingos ir veiksmingos, svarstyti sariainti jų taikymą arba net jas naikinti.

Kitų ES valstybių reguliavimo palyginimas tik parodo, kad ATAD nereikalauja išlaikyti Plonosios kapitalizacijos taisyklės ir kad vieno nuoseklaus palūkanų atskaitymo ribojimo modelis gali būti praktinis pasirinkimas. Lietuvai, kaip mažai atvirai ekonomikai, tikslinga rinktis tokį reguliavimo modelį, kuris apsaugo pelno mokesčio bazę, bet nesukuria perteklinių kliūčių kapitalui ir investicijoms.

5. Lietuvos praktikos signalai

5.1. VMI komentaro atnaujinimas neišsprendė pagrindinės problemos

2026 m. atnaujintas VMI komentaras pateikė mokesčių mokėtojams palankių paaiškinimų, įskaitant aiškesnį dirbtinių metų pabaigos grąžinimų vertinimą ir galimybę palankesnį aiškinimą taikyti ankstesniems laikotarpiais. Tačiau esminė problema išliko: reikalaujama pagrįsti galimybę pasiskolinti tokiomis pačiomis sąlygomis iš nesusijusio kreditoriaus. Asociacijos vertinimu, toks įrodymas praktikoje dažnai neįmanomas arba neproporcingai brangus.

5.2. Faktiniai ginčai rodo taisyklės formalumą

Keliuose mokestiniuose tyrimuose Lietuvos įmonės finansavimas buvo gautas iš Lietuvos patronuojančios bendrovės, palūkanų pajamos buvo apmokestinamos Lietuvoje, o palūkanų normos atitikimas ištiesiosios rankos principui buvo pagrįstas net keliomis rinkos analizėmis bei dokumentacijomis. Vis dėlto VMI pasiūlė reikšmingą palūkanų sumą priskirti neleidžiamiems atskaitymams dėl mechaninio 4:1 santykio perviršio ir nepakankamo „tų pačių sąlygų“ įrodymo. Šie pavyzdžiai iliustruoja riziką, kad Plonosios kapitalizacijos taisyklė gali lemti mechaninį koregavimą net ir ekonomiškai pagrįsto finansavimo atveju.

5.3. Verslo viešosios diskusijos kryptis

2026 m. rugpjūčio mėn. verslo žiniasklaidoje paskelbtuose komentaruose akcentuota, kad akcininko paskola yra racionali ankstyvos stadijos ir kapitalui imlių projektų finansavimo forma, o esamas mokestinis režimas gali lemti situaciją, kai investuotojas apmokestinamas nuo priskaičiuotų, bet dar faktiškai negautų palūkanų pajamų, o paskolą gavusi projekto bendrovė negali tokių palūkanų sąnaudų visiškai atskaityti. Viešojoje diskusijoje siūloma arba naikinti pačią taisyklę, arba ją sariainti nustatant išimtis, pavyzdžiui, vidaus finansavimui, perskolinimui ir atvejams, kai pelno mokesčio bazės erozijos rizikos nėra.

6. Galimos reguliavimo spragos ir jų neutralizavimas

Asociacija pripažįsta, kad panaikinus Plonosios kapitalizacijos taisyklę gali likti pavienių situacijų, kurios dėl PMĮ 30¹ straipsnio taikymo ribų arba išimčių nepatektų į EBITDA taisyklės reguliavimo sritį. Todėl prieš panaikinant 4:1 taisyklę tikslinga identifikuoti tokias situacijas ir įvertinti jų mokesčių vengimo riziką.

Jeigu Finansų ministerijos ir VMI duomenys parodytų, kad tam tikroms aiškiai apibrėžtomis finansavimo kategorijoms reikalinga papildoma apsauga, ji galėtų būti užtikrinama siaura, rizika pagrįsta ir Pelno mokesčio įstatyme aiškiai įtvirtinta tiksline norma. Tokia norma neturėtų būti kumuliatyviai taikoma visam ekonomiškai pagrįstam verslo finansavimui.

Vertinant tokios priemonės poreikį, siūloma nustatyti: 1) kokius konkrečius atvejus Plonosios kapitalizacijos taisyklė apima, kurių neapima EBITDA taisyklė, sandorių kainodaros taisyklės ir bendrosios

antivengiminės normos; 2) kokia pelno mokesčio suma tenka būtent tiems atvejams; 3) kokią administracinę ir atitikties našą sukuria papildomas testas.

7. Poveikis valstybės biudžetui ir rizikų valdymas

Asociacija siūlo perskirstyti apsaugos mechanizmus pagal jų tikslą ir efektyvumą. EBITDA taisyklė riboja perteklines grynąsias palūkanų sąnaudas nepriklausomai nuo skolinio. Sandorių kainodaros taisyklės užtikrina finansavimo sąlygų atitikimą rinkos sąlygoms, jų ekonominį ir komercinį pagrįstumą. Turinio prieš formą principas (MAĮ 69 str.) bei antivengiminė taisyklė (PMĮ 11 str. 8 d.) leidžia neutralizuoti dirbtinius sandorius, kurių pagrindinis tikslas arba vienas iš tikslų yra mokestinė nauda.

Todėl biudžeto rizika turėtų būti vertinama ne pagal formaliai panaikinamą vieną testą, o pagal visą likusį apsaugos paketą. Vertinant priedamą pakeitimo projektą, tikslinga atsižvelgti į: ar atvejis vidaus ar tarpvalstybinis, kokia papildomai apskaičiuoto pelno mokesčio suma, kokia mokestinių ginčų baigtis, atitikties kaštai ir atvejai, kuriuose tas pats koregavimas būtų pasiektas pagal EBITDA, sandorių kainodaros ar PMĮ 11 str. 8 d./ MAĮ 69 str. nuostatas.

Asociacijos vertinimu, reikšminga rizikingų atvejų dalis ir po Plonosios kapitalizacijos taisyklės panaikinimo būtų kontroliuojama kitomis mokesčių normomis, o ekonomiškai pagrįsto vidaus finansavimo atvejais sumažėtų asimetrinio apmokestinimo rizika. Tai sudarytų prielaidas ribotus VMI išteklius labiau sutelkti į pelno perkėlimą per manipuliavimą prekių ir/ar paslaugų sandorių kainodara, dirbtines struktūras ir žemų mokesčių jurisdikcijas.

8. Pasiūlymas

Asociacijos vertinimu, 2003 m. nustatyta Plonosios kapitalizacijos taisyklė yra pasenusi ir perteklinė, todėl turėtų būti panaikinta. Lietuvoje jau taikoma EBITDA palūkanų ribojimo taisyklė, sandorių kainodaros taisyklės, bendrosios antivengiminės normos ir papildomos tarptautinio mokesčių vengimo kontrolės priemonės pakankamai apsaugo pelno mokesčio bazę, o šių priemonių kumuliatyvus taikymas kartu su Plonosios kapitalizacijos taisykle didina teisinį neapibrėžtumą, mokesčių atitikties sąnaudas ir ginčų riziką.

Prašome Finansų ministerijos inicijuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. nutarimo Nr. 1575 „Dėl Pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą ir panaikinti juo patvirtintą Taisyklių II skyrių (3–7 punktus), kuriuose įtvirtinta Plonosios kapitalizacijos taisyklė (Priedas Nr. 2). Palūkanų sąnaudų kiekybinį ribojimą toliau užtikrintų PMĮ 30¹ straipsnis, atitikimo rinkos sąlygoms kontrolę – PMĮ 40 straipsnio nuostatos, o dirbtinių struktūrų kontrolę – PMĮ 11 straipsnio 8 dalis ir MAĮ 69 straipsnis. Jeigu, atsižvelgiant į Finansų ministerijos ir VMI turimus duomenis, paaiškėtų, kad tam tikroms objektyviai apibrėžtom didesnės rizikos finansavimo kategorijoms reikalinga papildoma apsauga (pavyzdžiui, nustačius reikšmingą mokestinę naudą, skirtingą šalių mokestinį režimą, dirbtinę struktūrą ar kitus piktnaudžiavimo požymius), siūlome tokią apsaugą įtvirtinti siaura, rizika pagrįsta tiksline norma tiesiogiai Pelno mokesčio įstatyme.

Taip pat siūlome VMI parengti metodines gaires, kurios aiškiai atskirtų finansavimo rinkos sąlygomis, jo ekonominio/komercinio pagrįstumo ir piktnaudžiavimo vertinimus, nereikalaujant identiško, teisiškai įpareigojančio banko pasiūlymo.

Siūlome nustatyti aiškias pereinamąsias nuostatas ir atskirai įvertinti palankesnio reguliavimo taikymą nepasibaigusiesiems mokestiniams tyrimams bei ginčams, laikantis teisėtų lūkesčių, proporcingumo ir teisinio tikrumo mokesčių administravimo principų.

Asociacija yra pasirengusi dalyvauti tolesnėse diskusijose, teikti praktinius pavyzdžius ir prisidėti prie galimų teisės aktų pakeitimų vertinimo.

PRIDEDAMA:

1. ES valstybių palūkanų atskaitymo taisyklių analizė;

2. Nutarimo dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 9 d. Nutarimo Nr. 1575 „Dėl pajamų arba išmokų apibūdinimo iš naujo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektas.

Pagarbiai

Vykdantysis direktorius
Asociacija „Investors' forum“

Vytautas Šilinskas